

Обов'язок повнолітніх дочки, сина утримувати батьків та його виконання

Підстави виникнення у повнолітніх дочки, сина обов'язку утримувати батьків

Обов'язок повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацездатних батьків закріплено в статті 51 Конституції України.

Згідно із частиною першою статті 202 Сімейного кодексу України повнолітні дочка, син зобов'язані утримувати батьків, які є непрацездатними і потребують матеріальної допомоги.

Обов'язок утримувати батьків включає:

- сплату аліментів;
- участь у додаткових витратах на батьків, викликаних тяжкою хворобою, інвалідністю або немічністю.

У кого виникає обов'язок утримувати батьків

Обов'язок утримувати батьків (виплачувати аліменти) може бути покладено лише на повнолітніх дочку, сина (стаття 51 Конституції України, стаття 202 Сімейного кодексу України).

При цьому якщо мати, батько були позбавлені батьківських прав і ці права не були поновлені, обов'язок утримувати матір, батька у дочки, сина, щодо яких вони були позбавлені батьківських прав, не виникає.

Увага!

У виняткових випадках обов'язок утримувати своїх батьків може покладатися не лише на повнолітніх дочку, сина.

Так, якщо мати, батько є тяжко хворими, особами з інвалідністю, а дитина (до досягнення нею 18 років) має достатній дохід (заробіток), суд може постановити рішення про стягнення з неї одноразово або протягом певного строку коштів на покриття витрат, пов'язаних з лікуванням та доглядом за ними (стаття 206 Сімейного кодексу України).

Хто має право на утримання

Відповідно до статті 202 Сімейного кодексу України **право на утримання виникає за умови, якщо батьки:**

1. є непрацездатними*;
2. потребують матеріальної допомоги (тобто батьки не мають можливості забезпечити своє гідне існування у зв'язку з відсутністю пенсії чи її низького розміру).

***Непрацездатні громадяни** - особи, які досягли встановленого Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (стаття 26) пенсійного віку, або особи з інвалідністю, у тому числі діти з інвалідністю, а також особи, які мають право на пенсію у зв'язку з втратою годувальника відповідно до закону.

Обов'язок дочки, сина брати участь у додаткових витратах на батьків

Дочка, син крім сплати аліментів **зобов'язані брати участь у додаткових витратах на батьків**, викликаних:

- тяжкою хворобою;
- інвалідністю;
- немічністю.

Якщо діти не виконують обов'язку щодо сплати додаткових витрат, батьки мають право звернутися до суду. Суд в кожному конкретному випадку визначає наявність вказаних вище обставин на підставі відповідного медичного висновку.

При визначенні розміру стягнення суд враховує наявність інших повнолітніх дітей, незалежно від того, до всіх чи до когось із дітей пред'явлений позов.

Виконання повнолітніми дочкою, сином обов'язку утримувати батьків

Аліменти на утримання батьків можуть виплачуватись:

- у добровільному порядку;
- у судовому порядку (*примусово*).

Добровільний порядок

Вважається, що повнолітні діти виконують свої обов'язки щодо утримання непрацездатних батьків добровільно.

Разом з цим батьки та діти можуть врегулювати свої відносини за домовленістю (договором), якщо це не суперечить вимогам законодавства та моральним засадам суспільства (*частина перша статті 9 Сімейного кодексу України*).

Отже, повнолітні дочка, син та батьки можуть за бажанням укласти договір про сплату аліментів на батьків.

Судовий порядок

Куди звернутись

У випадку якщо повнолітні дочка, син не надають матеріальну допомогу добровільно батьки мають право звернутися до суду.

Позовна заява про стягнення аліментів подається у порядку цивільного судочинства до районних, районних у містах, міських та міськрайонних судів за зареєстрованим місцем проживання або перебуванням відповідача або позивача.

Позов про стягнення аліментів може бути пред'явлений до одного/ кількох з дітей або до всіх дітей разом.

Вартість

За подання позовної заяви у справах про стягнення аліментів позивач **звільняється від сплати судового збору під час розгляду справи в усіх судових інстанціях** (*стаття 5 Закону України «Про судовий збір»*).

Перелік необхідних документів

До позовної заяви, оформленої відповідно до вимог Цивільного процесуального кодексу України, додаються докази, що обґрунтовують позовні вимоги (стягнення аліментів), наприклад:

документи, що підтверджують доводи позивача про потребу в матеріальній допомозі (довідка з управління Пенсійного фонду про розмір пенсії, довідка з лікувальної установи про захворювання тощо);

довідка про склад сім'ї;

довідка про заробітну плату відповідача (у разі наявності) тощо.

Звільнення дочки, сина від обов'язку утримувати матір, батька

Обов'язок повнолітніх дочки, сина утримувати своїх непрацездатних батьків, які потребують матеріальної допомоги не є абсолютним.

Так, якщо судом буде встановлено, що мати, батько, що заявляють вимоги про надання їм утримання, ухилялися від виконання батьківських обов'язків, дочка, син можуть бути звільнені від обов'язку надавати їм утримання та обов'язку брати участь у додаткових витратах.

Дочка, син звільняються судом від обов'язку утримувати матір, батька та обов'язку брати участь у додаткових витратах, якщо буде встановлено, що мати, батько не сплачували аліменти на утримання дитини, що призвело до виникнення заборгованості, сукупний розмір якої перевищує суму відповідних платежів за три роки, і така заборгованість є непогашеною на момент прийняття судом рішення про визначення розміру аліментів на батьків.

У виняткових випадках суд може присудити з дочки, сина аліменти на строк не більш як три роки (*стаття 204 Сімейного кодексу України*). До виняткових випадків можна віднести відсутність у батьків будь-яких коштів для існування, тяжку хворобу тощо.

Несплата аліментів на утримання дитини, що призвела до виникнення заборгованості, сукупний розмір якої перевищує суму відповідних платежів за три роки, підтверджується довідкою, виданою органом державної виконавчої служби, приватним виконавцем у порядку, встановленому законом.

Розмір утримання

Суд визначає розмір аліментів на батьків **у твердій грошовій сумі і (або) у частці від заробітку (доходу) з урахуванням матеріального та сімейного стану сторін.** При визначенні розміру аліментів та додаткових витрат на непрацездатних батьків суд бере до уваги можливість одержання ними утримання від інших дітей, до яких не пред'явлено позову

про стягнення аліментів, а також від дружини, чоловіка та своїх батьків (*частина друга статті 205 Сімейного кодексу України*).

Також, до уваги береться отримання батьками пенсії, пільг, субсидій, наявність в батьків майна, що може приносити дохід тощо.

Отже, в кожному конкретному випадку суд враховує всі види заробітку чи доходу як дітей так і батьків.

Наслідки ухилення від утримання непрацездатних батьків

Кримінальна відповідальність

За ухилення від сплати коштів на утримання непрацездатних батьків законодавством передбачена кримінальна відповідальність (*стаття 165 Кримінального кодексу України*).

Так, злісне ухилення від сплати встановлених рішенням суду коштів на утримання непрацездатних батьків – карається:

- штрафом від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (1700-3400 грн.);
- громадськими роботами на строк від вісімдесяти до ста двадцяти годин;
- виправними роботами на строк до одного року;
- обмеженням волі на строк до двох років.

А якщо особа, яка вже раніше була засуджена за такий злочин, знову ухиляється від сплати коштів на утримання батьків, то щодо неї може бути застосовано покарання у вигляді громадських робіт на строк від ста двадцяти до двохсот сорока годин або виправних робіт на строк до двох років, або обмеження волі на строк від двох до трьох років.

Усунення від права на спадкування за законом

Дітям, які не бажають піклуватися про батьків, слід пам'ятати, що за рішенням суду вони можуть бути усунені від права на спадкування за законом, якщо буде встановлено, що вони ухилялися від надання допомоги спадкодавцеві, який через похилий вік, тяжку хворобу або каліцтво був у безпорадному стані.

Великолепетиське бюро правової допомоги нагадує, що скористатися безоплатною правовою допомогою ви можете звернувшись до нас:

- **письмово за адресою** — смт Велика Лепетиха, вул. Миру, б. 15;
- **електронна адреса** — velykolepetyske@legalaids.ua;
- **телефон** — (05543) 2-24-84;
- **skype** — velykolepetyske.